

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Datum 2024-04-09
SMHI Dnr 2024/177/5.4.1
Er referens LI2023/03919

li.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: li.nationellplan@regeringskansliet.se

Yttrande över Inriktningsunderlag för infrastrukturplaneringen för perioden 2026–2037

SMHI har tagit del av rubricerade handlingar och har följande synpunkter.

SMHI anser att rapporten är vag i formuleringar kring transportsektorns mål för 2030. I inledningen av sammanfattningen (sidan 11) lyfts att inriktningsunderlaget bygger på regeringens och EU:s mål, inriktningar och beslutade strategier och bedömningar. Detta exemplifieras med ekonomi, demografi och teknisk utveckling. Samtidigt sägs att Trafikverket anser det ”angeläget” att vidta åtgärder för att klara klimatmålen (samt klimatförändringar). Texten här nämner inte specifikt det av riksdagen beslutade nationella klimatmål för transportsektorns klimatutsläpp till 2030. När målet sen tas upp på sidan 14 är det oklart hur Trafikverket ser på målet då det står ”Om transportsektorns klimatmål för 2030 ska nås ...”.

Tidsperspektiv

SMHI anser att det är oklart för vilken tidshorisont planeringen sträcker sig. Även om rapporten handlar om perioden 2026–2037 kommer mycket av den planerade infrastrukturen leva kvar mycket längre än så. Det betyder t ex att framtida havsnivåhöjning gradvis kommer att bli en allt viktigare faktor att ta hänsyn till, liksom den ökade risken för skyfall och översvämningar på grund av förändrade flöden i vattendragen. Det framgår inte i rapporten vilket tidsperspektiv eller vilken risknivå som tas med i planeringen. Hur tänker man t ex kring investeringar i ett 100-årsperspektiv i förhållande till mindre sannolika (men mer allvarliga) konsekvenser av kraftig havsnivåökning?

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Luftmiljö och hälsa

SMHI anser att rapporten på ett otillräckligt sätt behandlar kopplingar mellan vägtrafik, luftmiljö och hälsa. Synergier mellan minskade utsläpp av partiklar, kväveoxider och koldioxid kan på ett starkt sätt bidra till att främja arbetet med att samtidigt nå hållbarhetsmål kopplade till klimat och hälsa.

Utsläpp av avgaser och mikroplaster

I sammanhanget kan också nämnas att ca en sjättedel av Sveriges befolkning besvärar sig av bilavgaser i eller i närheten av bostaden (<https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/agenda-2030/mal-3/>). Slutligen kan nämnas att situationen för luftmiljön har blivit bättre till följd av förbättrad avgasrening och större andel elektriska fordon. Men, som rapporten också slår fast, kommer problemet finnas kvar även då förbränningsmotorerna fasats ut till följd av slitage på vägar och däck.

SMHI noterar målen om Sveriges deltagande i utvecklandet av tysta däck, samt bättre vinterdäck med avseende på luftkvalitet, men saknar en plan för att hantera vägtrafikens utsläpp av mikroplaster. Myndigheten rekommenderar därför att effekterna av det däckslitage som bedöms ansvara för minst hälften av de svenska utsläppen av mikroplaster, vilka sprids till våra vattendrag och kusthav, inkluderas i infrastrukturplaneringen.

Klimatrelaterade utmaningar

Rapporten lyfter många olika frågor kring klimatet men beskriver inte alltid hur de kopplar till Trafikverket eller hur Trafikverket kommer arbeta med detta framöver. Exempel på detta är klimatrelaterade flyktingströmmar och mer utvecklad samverkan mellan myndigheter. SMHI anser att det vore önskvärt med ett förtydligande av detta.

I avsnitt 8.2 står följande: ”Förbättrade förutsättningar för gång, cykel och kollektivtrafik är också generellt betydelsefulla för personer utan tillgång till bil, vilket kan inkludera personer i ekonomiskt svagare grupper.” SMHI anser att även ur klimat- och hållbarhetssynpunkt vore det önskvärt att fler väljer att ta sig fram till fots eller med cykel, åka kollektivt, åka tåg, samåka eller att använda sig av bilpooler, och att detta bör poängteras i infrastrukturplanen.

I tillägg till den påverkan från klimatförändringar som tas upp i avsnitt 5.6 bör även stigande havsnivåer beaktas. Här kompenseras landhöjningen till viss del den stigande nivån, mer i norra Sverige än i södra, se

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/oversikt-stigande-havsnivaer-1.166469>

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/bakgrund-till-planering-for-stigande-havsnivaer-1.165534>

Kunskapsutvecklingen är snabb, den senaste informationen finns tillgänglig på:

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/framtida-medelvattenstand-1.165493>

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgsgeskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/hogvattenhandelser-och-extremnivaer-1.165445>

samt

<https://www.smhi.se/klimat/stigande-havsnivaer/hogvattenhandelser-idag-och-i-framtiden> där enskilda kommuner kan väljas för att se beräknade återkomsttider för framtida högvattenhändelser.

Klimatanpassning

Rapporten lyfter behovet av jämställdhet, sidan 232. Det vore önskvärt att även lyfta behovet av att ett rättviseperspektiv beaktas i alla beslut om klimatanpassningsåtgärder. Av Parisavtalet framgår bland annat att ta hänsyn till utsatta grupper och samhällen. Stöd för detta kan bland annat hittas i EU:s klimatanpassningsstrategi.

Avsaknaden av klimatanpassning inom luftfarten lyfts på sidan 173, men det framgår inte om eller hur detta arbete ska komma igång. Kommer Trafikverket börja arbeta med klimatanpassning inom luftfarten framöver? Eller ser Trafikverket en annan lösning? SMHI önskar ett förtydligande kring detta.

Generaldirektör Håkan Wirtén har beslutat i detta ärende efter föredragning av Maria Norman. I beredningen har även Erik Kjellström, Sven Kindell, Jörgen Öberg, Ylva Ericson, Aino Krunegård, Josef Runbäck, Karin Jacobsson och Maud Goltsis Nilsson deltagit. Avdelningschef Magnus Rödin har deltagit vid den slutliga handläggningen.

För SMHI

Håkan Wirtén
Generaldirektör

Maria Norman
Fil. Dr. Meteorologi

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda